

Genomlysning av nettokostnadsavvikelsen inom individ- och familjeomsorgen

2024-01-05

Innehållsförteckning

1	Beskrivning av uppdraget och metod	4
1.1	Bakgrund.....	4
1.2	Nettokostnadsavvikelse	4
1.3	Jämförelsegrupper- Södertörns kommunerna, Nacka och Värmdö samt riket.....	5
1.4	Svårt med jämförelse utifrån organisation, bemanning och ambitionsnivå	5
2	Resultat och analys	6
2.1	IFO övergripande.....	6
2.2	Ekonomiskt bistånd	7
2.3	Missbruk och beroende	9
2.3.1	Kostnadsutveckling institutionsvård och familjehemsvård missbruk	11
2.3.2	Kostnadsutveckling öppna insatser missbruk.....	13
2.4	Övrig vuxenvård.....	17
2.5	Social barn- och ungdomsvård	18
2.5.1	Kostnadsutveckling placeringar i HVB-hem.....	19
	Kostnadsutveckling individuellt behovsprövad öppenvård barn och unga	20
2.5.2	Kostnadsutveckling öppna insatser barn och unga.....	21
3	Slutsatser	22

1 Beskrivning av uppdraget och metod

1.1 Bakgrund

Arbetsmarknads- och socialnämnden lämnade i nämndplanen för 2020 uppdraget att genomföra en genomlysning av nettokostnadsavvikelsen inom individ- och familjeomsorgen¹ vilket presenterades för nämnden den 29 september 2020 (§1061). Där beslutades att en analys av nettokostnadsavvikelsen årligen ska presenteras för nämnden och att analysen och jämförelserna även ska omfatta organisation, bemanning och ambitionsnivå. Genomlysningen ska omfatta en jämförelse med andra kommuner. Utifrån genomlysningen ska ett åtgärdsprogram föreslås.

Vid nämndens sammanträde den 26 oktober 2021² beslutades att framtida redovisning ska ske i nämndens delårs- eller verksamhetsberättelse samt att genomlysningen som görs från och med 2022 ska omfatta en jämförelse med Södertörnskommunerna, Nacka och Värmdö kommuner.

1.2 Nettokostnadsavvikelse

Nettokostnadsavvikelsen är skillnaden mellan nettokostnad och referenskostnad för en kommun eller region.³ *Nettokostnaden* är den faktiska kostnaden för en verksamhet, till exempel individ- och familjeomsorgen. Nettokostnaden visar verksamhetens kostnad efter avdrag för bland annat riktade statsbidrag och användaravgifter och speglar därför hur stor finansiering verksamheten behöver genom skatt och generella statsbidrag.

Referenskostnaden bygger på kostnadsutjämnningen och indikerar vad respektive verksamhet borde ha för nettokostnad, enligt kostnadsutjämnningssystemet, om kommunen/regionen bedriver den verksamheten med genomsnittlig ambitionsnivå och effektivitet.

Nettokostnadsavvikelsen visar om kommunens faktiska kostnader är högre eller lägre än vad som kan förväntas utifrån kommunens specifika strukturella

¹ ASN 29 september 2020 § 1061.

² ASN 26 oktober 2021 § 1068.

³ Beskrivning av nettokostnadsavvikelse i Kolada, kommun och regiondatabasen

förutsättningar. Referenskostnaden för individ- och familjeomsorgen bygger på till exempel nettokostnaden för individ- och familjeomsorg i riket, andel lågutbildade 20-40-åringar födda i Sverige, tätortsbefolkningen, andel boende i flerfamiljshus byggda 1965-75, andel barn och unga 0-19 år i hushåll med låg inkomststandard då ekonomiskt bistånd exkluderas och ohälsotal.

Positiv nettokostnadsavvikelse indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat medan negativ nettokostnadsavvikelse indikerar det motsatta.

1.3 Jämförelsegrupper- Södertörnskommunerna, Nacka och Värmdö samt riket

Genomlysningen av nettokostnadsavvikelsen inom individ- och familjeomsorgen för år 2022 omfattar en jämförelse med Södertörnskommunerna, Nacka och Värmdö kommuner. I Södertörnskommunerna ingår, förutom Tyresö, Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem och Södertälje. I övriga nyckeltal görs även en jämförelse med riket i stort.

1.4 Svårt med jämförelse utifrån organisation, bemanning och ambitionsnivå

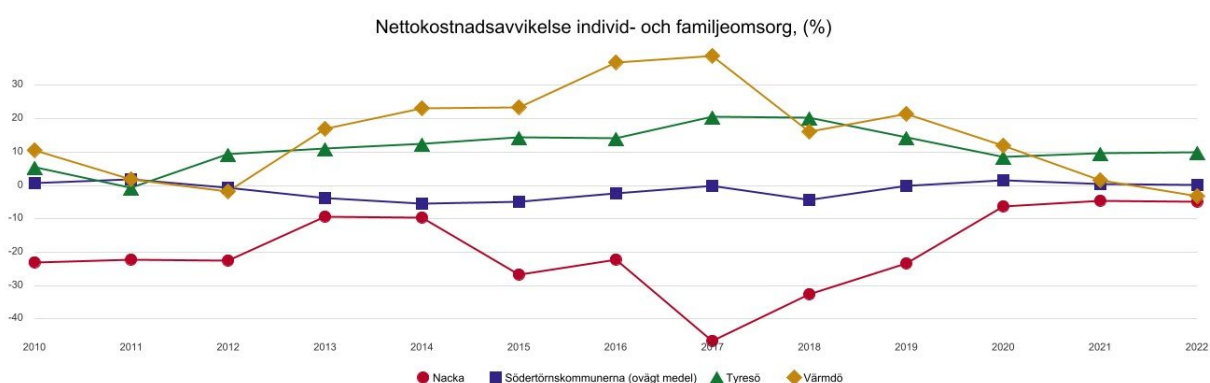
Inom Södertörnsnätverket för chefer inom individ- och familjeomsorg har försök gjorts för att kunna jämföra kommunernas IFO utifrån organisation och bemanning. Det har visat sig att det är svårt att få någon bra jämförelse eftersom kommunerna organiserar verksamheterna så olika. Till exempel kan ålderskategorierna mellan kommunernas barn- och ungdomsenheter och vuxenenheter skilja sig åt vilket gör att en jämförelse av bemanning inte blir likvärdig. Likaså kan stödet till exempelvis en person med missbruksproblematik ges både som ekonomiskt stöd eller som en stödinsats från en vuxenhet. Även kommunernas riktlinjer för vad för typ av stöd och var detta stöd ska handläggas skiljer sig åt. Det innebär att en jämförelse utifrån ett bemanningsperspektiv inte är genomförbar.

2 Resultat och analys

2.1 IFO övergripande

Nedan visas IFO:s nettokostnadsavvikelse över tid, för Tyresö, Södertörnskommunerna, Nacka och Värmdö.

Trenddiagram från Kolada: Nettokostnadsavvikelse individ- och familjeomsorg, (%) (N30001)

*Beskrivning: Avvikelse i procent mellan nettokostnad och referenskostnad för individ- och familjeomsorg, kr/inv. Från och med 2019 beräknas nettokostnadsavvikelse på ett nytt sätt pga. förändringar i kostnadsutjämnigen. Detta påverkar jämförbarheten med tidigare år.
Källa: SKR.*

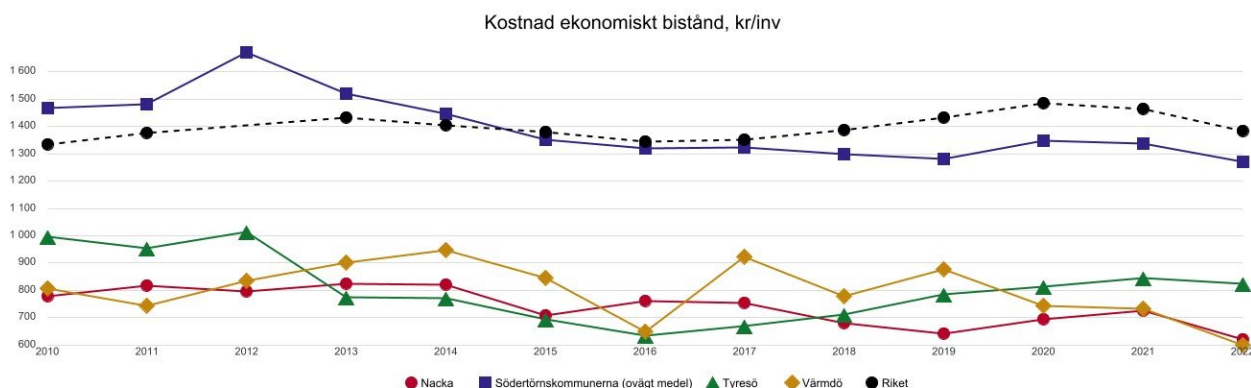
Under jämförelseperioden 2010-2022 har utvecklingen av nettokostnadsavvikelsen för IFO i Tyresö pendlat med en topp 2017 på 20,7. 2022 hade Tyresö en nettokostnadsavvikelse på 10,0 (en minskning med 10,7 jämfört med 2017). Tyresö hade 2022 det högsta värdet bland jämförelsegrupperna. Södertörnskommunerna hade 0,5, Värmdö -3,5 och Nacka -5,3. Det finns ingen uppgift för riket. Avvikelserna 2022 inom själva jämförelsegruppen Södertörnskommunerna pendlade mellan 27 (Nykvarn) och -20,5 (Salem).

Den relativt stora minskningen under perioden 2017 till 2020 kan förmodligen förklaras av att förvaltningen har bedrivit ett målmedvetet omställnings- och förbättringsarbete de senaste åren. Arbetet har inneburit fler hemmaplanslösningar och färre köp av externa vårdplatser. Detta har inneburit lägre kostnader för verksamhetsområdet men också tillgång till insatser inom den egna kommunen vilket innebär ett minskat resande för både medborgare och personal.

2.2 Ekonomiskt bistånd

Nedan visas kostnad för ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) per invånare över tid, jämfört med Södertörnskommunerna, Nacka, Värmdö samt riket.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad ekonomiskt bistånd, kr/inv. (N31001)

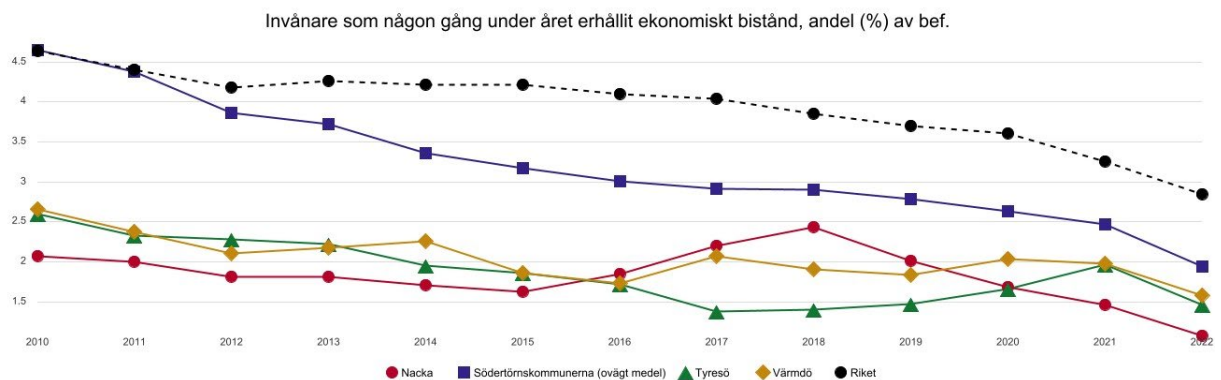
Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för ekonomiskt bistånd (inkl. utredningskostnader), dividerad med antal invånare totalt den 31/12. Försörjningsstöd till flyktingbushåll ingår inte. Källa: SCB.

Som framgår av diagrammet har Tyresö en låg kostnad för ekonomiskt bistånd per invånare 2022 (825 kronor) jämfört med både Södertörnskommunerna (1270 kronor) och riket (1385 kronor) men högre jämfört med Nacka (621 kronor) och Värmdö (599 kronor). Jämfört med 2021 har kostnaden minskat något både i Tyresö och i jämförelsegrupperna. Minskningstakten har varit något högre i jämförelsegrupperna.

Tyresö har även en relativt låg andel av befolkningen som någon gång under året har erhållit ekonomiskt bistånd. Andelen invånare (inklusive barn) som erhållit ekonomiskt bistånd under 2022 var i Tyresö 1,5 procent vilket kan jämföras med 1,9 procent för Södertörnskommunerna och 2,9 procent i riket. Motsvarande siffror var 1,6 för Värmdö och 1,1 för Nacka.

Jämfört med föregående år har andelen invånare som någon gång erhållit ekonomiskt bistånd minskat både i Tyresö och i jämförelsegrupperna.

Trenddiagram Kolada. Invånare som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, andel (%) av bef. (N31807)

Beskrivning: Antal invånare (inklusive barn) som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd, dividerat med antalet invånare den 31/12 multiplicerat med 100. Uppgifterna kommer ifrån Socialstyrelsens statistikdatabas, vilket är ett levande register där uppgifter kan uppdateras i efterhand. Källa: Socialstyrelsen (statistikdatabasen) & SCB.

En utmaning har varit en ökning av personer med långvarigt bistånd, det vill säga personer som erhållit försörjningsstöd minst tio av de senaste tolv månaderna. Ett flertal satsningar har gjorts för denna målgrupp de senaste åren och andelen med långvarigt ekonomiskt bistånd har successivt minskat. De senaste åren har dock andelen ökat från 39,3 procent 2020 till 47,4 procent 2022⁴ vilket innebär att kommunen ligger i nivå med riket (47,3 procent). Om man tittar på andel av befolkningen (vuxna 18 + år) som har långvarigt ekonomiskt bistånd, ligger dock Tyresö (0,63 procent) betydligt lägre än riket (1,11).

Enheten för ekonomiskt bistånd och Centrum för arbete och integration arbetar aktivt för att hitta en gemensamt bra planering för individer som står längre från arbetsmarknaden. Hushåll med orsakskod ”arbetslös ingen ersättning” har noggrant kartlagts. Dessa klienter har inte rätt till sjukpenning eller aktivitetstöd via Arbetsförmedlingen. Enheten för ekonomiskt bistånd har

⁴ Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd under året dividerat med antalet vuxna biståndsmottagare under året. Långvarigt bistånd avser personer som har fått ekonomiskt bistånd beviljat i den aktuella kommunen i minst 10-12 månader under året. Reviderad metod för framtagning av Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd från 2021 men data har reviderats från år 2017. Den nya metoden identifierar nu personer med 10 eller fler månader med ekonomiskt bistånd under året oavsett vilken kommun personen registrerats i. För att fastställa till vilken kommun personen ska tillhöra, så väljs den sista registrerade kommunen under året. I den tidigare metoden har troligtvis en underskattning skett i och med att personer kan ha bott i olika kommuner under året och därmed inte kommit upp i 10 månader i en kommun. Källa: Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd.

tillsammans med Centrum för arbete och integration hittat strategier för att alla dessa individer ska ha en planering. Handläggarna har kontinuerliga avstämningar för att se till att deltagarna följer sin plan för att så snabbt som möjligt ska gå vidare till egen försörjning.

Centrum för arbete och integration jobbar aktivt med metoden supported employment som syftar till att hitta individanpassade lösningar. Handläggaren följer personen under hela processen och följer även upp efter påbörjad anställning. Centrum för arbete och integration har ökat antalet skyddade anställningar för att fler som står långt från arbetsmarknaden ska komma vidare till arbete. Arbetsgivargruppen på enheten har hjälp till att ta fram förslag på process för att fler verksamheter och enheter i kommunen ska ta emot arbetslösa kommuninvånare. Enhetens arbetsgivargrupp har över tid arbetat upp ett bra nätverk med arbetsgivare i kommunen och utanför.

Enheten för ekonomiskt bistånd har förstärkt mottagandet av nya ansökningar. Det görs en inledande, grundlig utredning för att säkerställa att ekonomiskt bistånd beviljas till rätt hushåll.

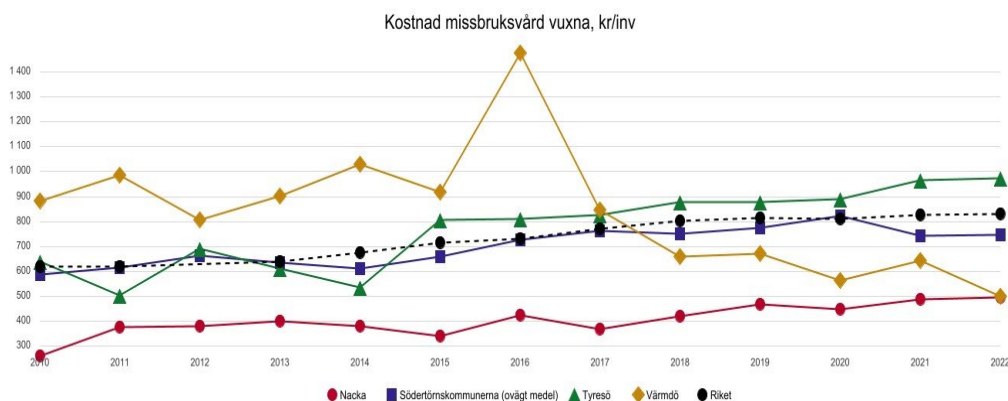
Kostnaden för ekonomiskt bistånd inte har minskat i samma takt som antalet hushåll. Orsaken till detta är hushållens kostnader för el, hyror, försäkringar med mera ökat samt att riksnormen höjts. En något större andel större hushåll är också en bidragande orsak.

Samverkan mellan enheten för ekonomiskt bistånd och Centrum för arbete och integration sker både strategiskt och operativt. Enhetschefer och gruppleddare träffas kontinuerligt för att skapa gemensamma aktiviteter och insatser för att effektivisera processen till egen försörjning.

2.3 Missbruk och beroende

Nedan visas den totala kostnaden för missbruksvård i Tyresö per invånare över tid, jämfört med Södertörnskommunerna, Nacka, Värmdö samt för riket.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad missbruksvård vuxna, kr/inv. (N35001)

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för missbrukarvård vuxna, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser vård och omsorg i form av institutionsvård, vård i familjehem, bistånd avseende boende och olika öppna insatser som socialtjänsten ger till vuxna personer som har missbruksproblem. Som vuxen person avses här person som är 21 år eller äldre. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag.

Som framgår av diagrammet har den totala kostnaden per invånare i Tyresö för missbruksvården från 2017 legat högre än i jämförelsegrupperna. I jämförelse med riket i stort är glappet inte lika stort. 975 kronor per invånare för Tyresö jämfört med 828 kronor per invånare för riket, en skillnad på 147 kronor per invånare.

Det går inte att dra några säkra slutsatser varför Tyresös kostnader ligger högre än jämförelsegruppernas. Det är svårt att veta vad som är inräknat i de övriga gruppernas kostnader och vilka faktorer som egentligen jämförs mellan grupperna.

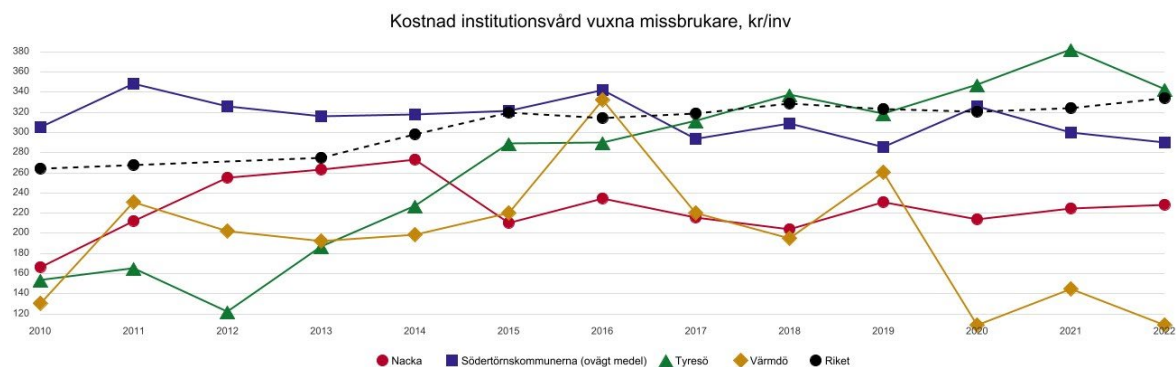
Vuxenheten i Tyresö bedriver ett långsiktigt arbete med personer som har någon form av beroende eller samsjuklighet. Målet är en långsiktig stabil livssituation. Det kan innebära att enheten behåller personer under längre tid än andra jämförbara enheter i andra kommuner där personerna kanske hänvisats till ekonomiskt bistånd så snart de uppvisar nykterhet/drogfrihet. Under pandemin ökade antalet allvariga anmälningar till vuxenheten, vilket sannolikt lett till en ökad kostnad 2021 och 2022. Under pandemin fanns även svårighet att genomföra utslussningar från till exempel behandlingshem till öppna insatser vilket i några fall ledde till längre placeringar än planerat.

I Tyresö arbetar vuxenenheten tillsammans med barn- och ungdomsenheterna i familjer där föräldrar till minderåriga barn har ett problematiskt bruk av alkohol och/eller narkotika. Det innebär att enheten arbetar motiverande för att få de vuxna i familjen att ta emot insatser, både för eget missbruk men även anhörigstöd.

2.3.1 Kostnadsutveckling institutionsvård och familjehemsvård missbruk

Under perioden 2019-2021 har Tyresö haft en högre kostnadsutveckling än riket i stort för institutionsvård för vuxna missbrukare. Detta gäller i än högre grad vid en jämförelse med Nacka, Värmdö och Södertörns kommunerna. 2022 har Tyresös kostnader har sjunkit något och rikets kostnader har ökat något vilket gör att Tyresö har närmat sig riket men ligger fortfarande högt över övriga jämförelsegrupper. Den största minskningen av kostnaderna står Värmdö för. Deras kostnader per invånare har minskat från 260 kronor till 109 kronor under perioden 2019-2022.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad institutionsvård vuxna missbrukare, kr/inv. (N35009)

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för institutionsvård vuxna missbrukare, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Anser kostnader för vård, behandling, arbete, arbetsträning etc. enligt LVM eller SoL i kombination med dygnetruntvistelse i utredningsbem, motivationsbem, behandlingsbem och arbetskollektiv eller motsvarande utomlands. Till dessa vårdformer räknas även andra typer av bem som t.ex. familjebem, inackorderingsbem, härbärgen etc. med HVB-tillstånd där vård eller boende bedrivs dygnet runt. Kommunens kostnader för personer som placerats i

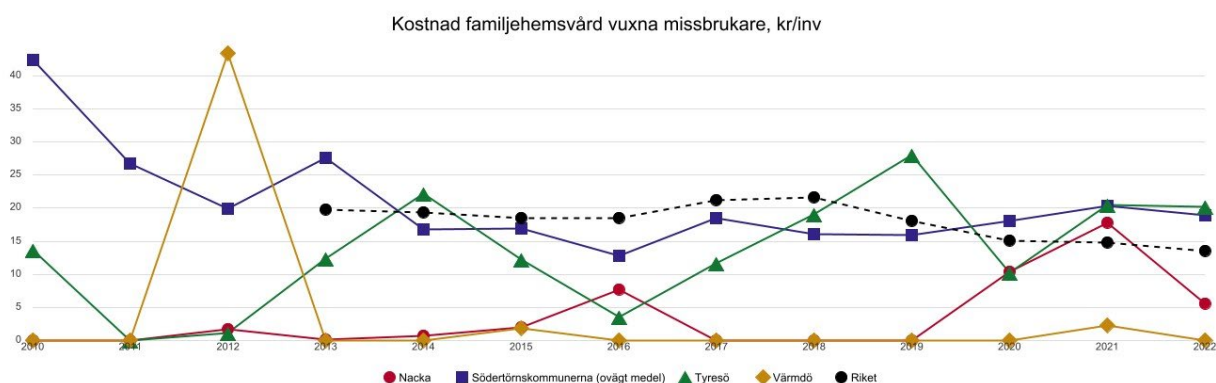
motsvarande hem utomlands ingår i redovisningen. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag.

Personer med samsjuklighet utgör en relativt stor andel av målgruppen inom vuxenenheten. Med samsjuklighet menas att en person samtidigt uppfyller diagnostiska kriterier för två eller flera sjukdomar.⁵ Många gånger finns en psykisk ohälsa eller somatisk sjukdom som påverkar personens förmåga att tillgodogöra sig insatser.

En bidragande faktor till att kommunen ligger högt i jämförelsen är att personer med samsjuklighet i hög utsträckning behålls inom vuxenenheten istället för att föras över till annan enhet inom egna förvaltningen eller inom Äldre och omsorgsförvaltningen.

Ytterligare en bidragande orsak till ökningen 2019-2021 var att vuxenenheten fick in många allvarliga anmälningar enligt Lagen om vård av missbrukare, LVM, under denna period. Många anmälningar kom från sjukvården som var hårt ansträngd under pandemin.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad familjehemsvård vuxna missbrukare, kr/inv. (N35010)

⁵ Kunskapsguiden.se

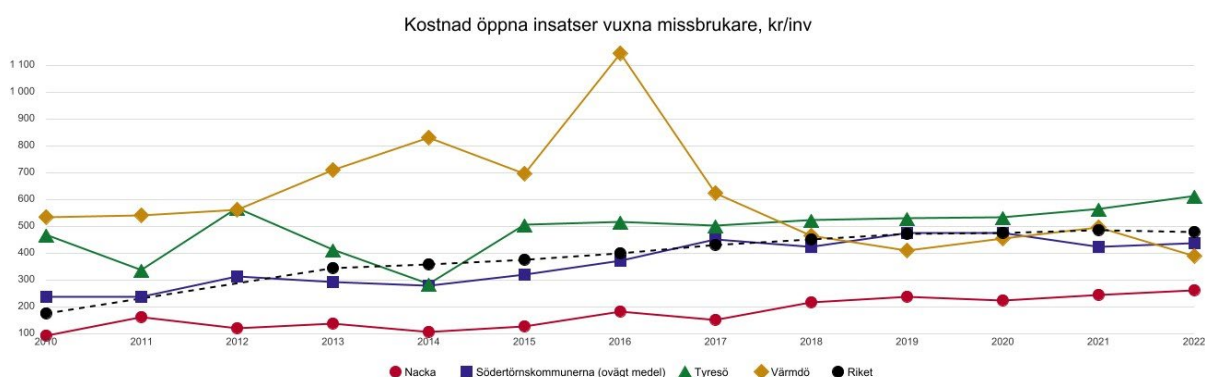
Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för familjehemsvård vuxna missbrukare, dividerat med antal invånare i kommunen den 31/12. Avser omsorg, arbete, arbetsträning m.m. som ges dygnet runt i familjehem med stöd av SoL eller LVM. Vård i familjehem med HVB-tillstånd ingår inte i vård i familjehem utan redovisas som institutionsvård. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag.

En liten del av stöd till vuxna missbrukare ges i form av familjehemsvård, vilket även gör att variationer av beslutade insatser inom denna kategori gör stor effekt på kostnadsutvecklingen över tid. Kommunen har dock sedan 2019 haft minskade kostnader för familjehemsvården för missbrukare. 2022 låg kostnaden Tyresö på samma nivå som året före (20 kr/inv) som var i nivå med Södertörnskommunerna (19 kr/inv), men högre än Nacka (6 kr/inv) och riket (14 kr/inv). Värmdö hade inga kostnader för den här typen av insatser under 2022.

Andelen vuxna som placeras i familjehem är så liten att en placering kan göra en stor skillnad. Här återfinns även klienter som väntar eller nyligen har fått barn där vuxenenheten står för kostnaden för föräldern om hen haft ett missbruk/beroende. I många andra kommuner står ofta barnenheten för sådan placering i sin helhet.

2.3.2 Kostnadsutveckling öppna insatser missbruk

Trenddiagram från Kolada: Kostnad öppna insatser vuxna missbrukare, kr/inv. (N35011)

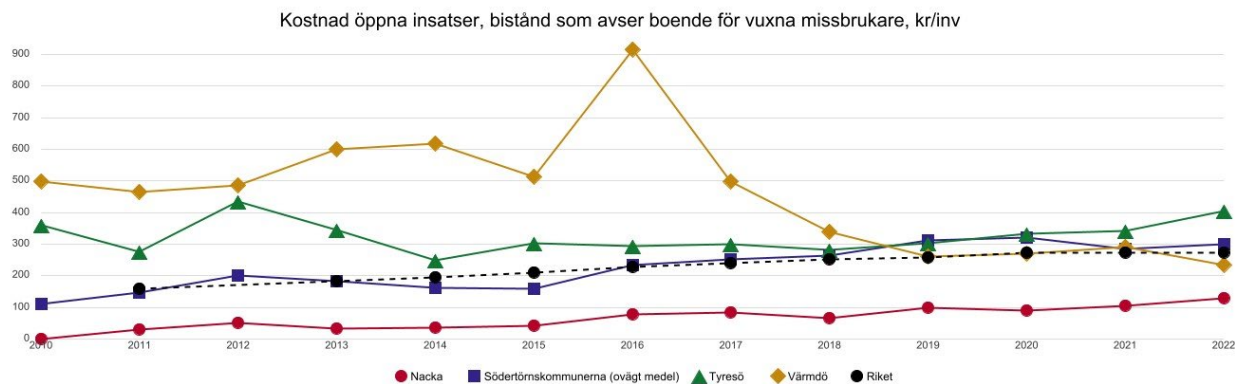

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för öppna insatser vuxna missbrukare, dividerat med antal invånare totalt 31/12.

Avser öppna insatser till bistånd som avser boende, indiv. behovsprövad vård samt övriga insatser för vuxna missbrukare. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag

I Tyresö har man valt att ge missbruksfria personer fortsatt kvalitativt stöd inom ramen för vuxenenheten till skillnad från många andra kommuner där bostadslösa personer som genomgått behandling för missbruk hänvisas till att söka tillfälligt boende hos försörjningsstödsenheten när behandlingen är slutförd. Likväl placerar vuxenenheten vid avbrott i placering för att kunna motivera personen att fullfölja sin plan. Även här hänvisar många andra kommuner till försörjningsstödsenheten. Detta innebär vidare att Tyresös försörjningsstöd ligger förhållandevis lågt medan missbruksvården är mer kostsam jämfört med andra kommuner. Jämfört med riket och Södertörnskommunerna har dock skillnaden planats ut de senaste åren. Tyresös totala kostnad för öppenvården 2022 var 612 kronor per invånare (en ökning med 48 kronor per invånare jämfört med 2021). I Södertörnskommunerna låg samma nyckeltal på 438 kronor per invånare och i riket på 481 kronor per invånare.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad öppna insatser, bistånd som avser boende för vuxna missbrukare, kr/inv (N35012)

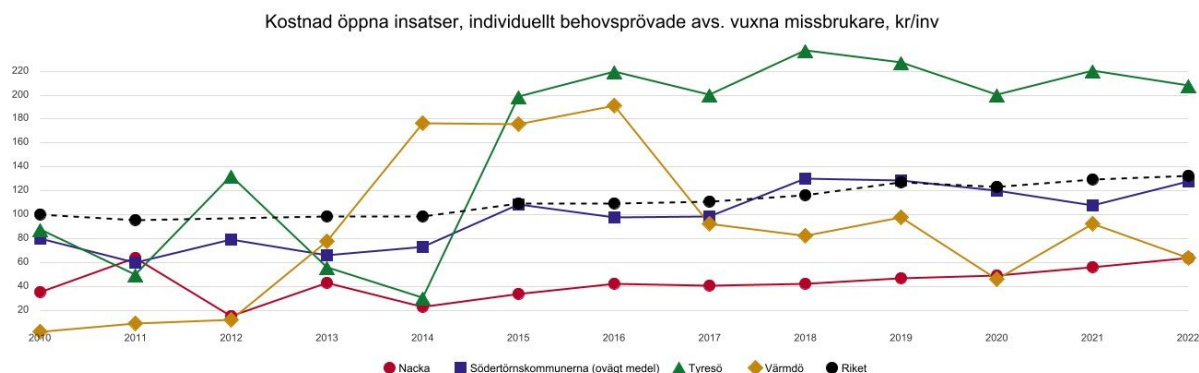

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för bistånd som avser boende, inom öppna insatser för vuxna personer med missbruksproblem, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser bistånd i boende som omfattar boendeformerna: gruppboende, kategori-boende, inackorderingshem, korttidsbostad, jourlägenhet, härbärge, träningslägenhet, försökslägenhet, övergångslägenhet, hotell samt hyreskontrakt där socialtjänsten är kontraktssinnehavare, sociala kontrakt eller liknande. Boende i hem med HVB-tillstånd ingår inte i bistånd som avser boende utan redovisas som institutionsvård. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag.

När det gäller kostnader för öppna insatser, bistånd som avser boende för vuxna missbrukare, så har utvecklingen både i Tyresö och i jämförelsegrupperna varit i stort sett stabil utan några större förändringar sedan 2018. Tyresös kostnader har sedan 2019 legat högre än jämförelsegruppernas. 2022 låg Tyresös kostnader på 403 kr/inv. följt av Södertörns kommunerna 299 kr/inv., riket 272 kr/inv., Värmdö 233 kr/inv. och Nacka 130 kr/inv.

Tyresö har en boendekedja bestående av olika typer av boenden som finansieras inom denna kostnadspost. Stödboendet Källan som tidigare bedrevs på entreprenad samt delar av boendeenheten Hästskon som drivs i kommunal regi finns även med här. I andra kommuner ges ofta detta stöd genom köp av plats och kostnaden ligger då under kostnadsposten institutionsvård, eller som tidigare nämnt, inom ramen för försörjningsstöd.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad öppna insatser, individuellt behovsprövade avs. vuxna missbrukare, kr/inv. (N35013)

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för öppna insatser vuxna missbrukare, indiv. behovsprövade, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Anser de öppna insatser som är individuellt behovsprövad enligt SoL som t.ex. strukturerad dagvård, personligt råd och stöd och behandling eller kontaktperson. Anser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkeningsammandrag.

Under perioden 2014-2015 steg Tyresös kostnader för öppna insatser från 30 kr/inv. till 199 kr/inv. och har sedan dess legat på en högre nivå än i jämförelsegrupperna. 2022 låg Tyresös kostnader på 208 kr/inv. följt av riket (132 kr/inv.), Södertörns kommunerna (128 kr/inv.), Värmdö (64 kr/inv.) och Nacka (63 kr/inv.).

Även kommunens högre kostnad inom behovsprövad öppenvård kan förklaras av att Tyresö har en hög ambitionsnivå för stödet till målgruppen. Ansökningar om stöd via öppenvården beviljas som regel om det bedöms att det är rätt insats. Möjlighet finns även att få behandling via så kallat öppet intag, det vill säga utan föregående behovsprövning.

I kostnadsposten ingår även kostnader för boendestöd, kontaktperson och daglig sysselsättning. Att dessa insatser erbjuds för målgruppen är inte självklart i alla kommuner, utan Tyresö särskiljer sig i detta avseende. I vissa andra kommuner ges dessa insatser inom ramen för socialpsykiatri vilket även då påverkar kostnadsjämförelsen. Förvaltningen anser dock att det är en fördel att som i Tyresö ge målgruppen ett sammanhållet stöd via vuxenenheten, då forskning visar att ett sammanhållet och långvarigt stöd istället för punktinsatser, skapar bättre förutsättningar för att bli missbruksfri.

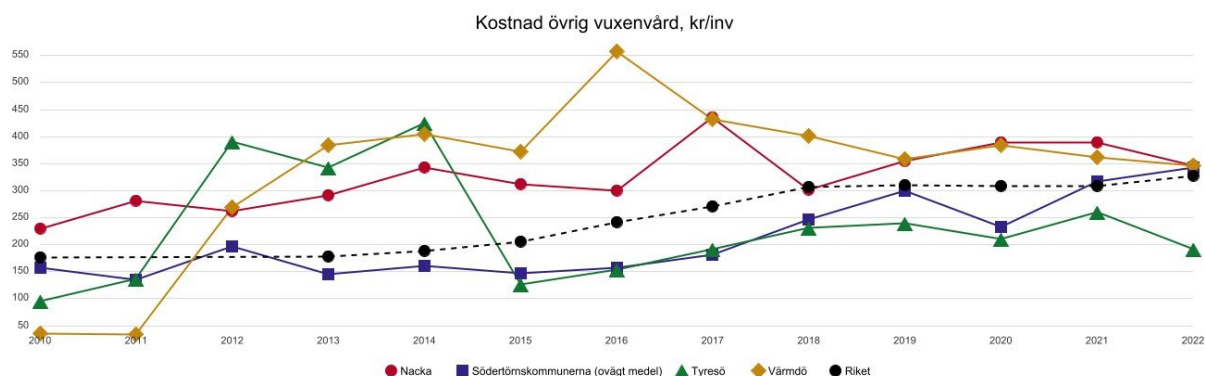
Genom att göra öppenvården lättillgänglig bedömer förvaltningen att behovet av inläggande behandling minskar och att rätt personer får insatser. Tyresö erbjuder även anhörigstöd inom ramen för öppenvården.

Även ärenden gällande avhoppbarverksamhet ingår i denna post. Det är få ärenden men höga kostnader vid en placering där skyddsbehovet är högt

2.4 Övrig vuxenvård

Nedan visas kostnad för övrig vuxenvård per invånare över tid, jämfört med Södertörnskommunerna, Nacka och Värmdö samt för riket. I den här kategorin återfinns främst personer som utsatts för våld i nära relation.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad övrig vuxenvård, kr/inv. (N37001)

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för övrig vuxenvård, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser kostnader för insatser till vuxna (21 år eller äldre) med problem som inte är relaterade till eget missbruk och/eller beroende av alkohol, narkotika, läkemedel, lösningsmedel eller kombinationer av dessa. Kostnader som avser insatser till personer med psykiska problem redovisas inte här utan under avdelningen vård och omsorg om äldre eller personer med funktionsnedsättning, oavsett om insatserna organisatoriskt tillhör individ- och familjeomsorgen (IFO). Bidrag till organisationer och föreningar inom verksamhetsområdet redovisas även här. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenkapsammandrag.

Tyresö har de senaste åren haft en lägre kostnad för övrig vuxenvård jämfört med övriga jämförelsegrupper. För Tyresös del minskade kostnaden för den övriga vuxenvården från 260 kr per invånare 2021 till 191 kr per invånare 2022.

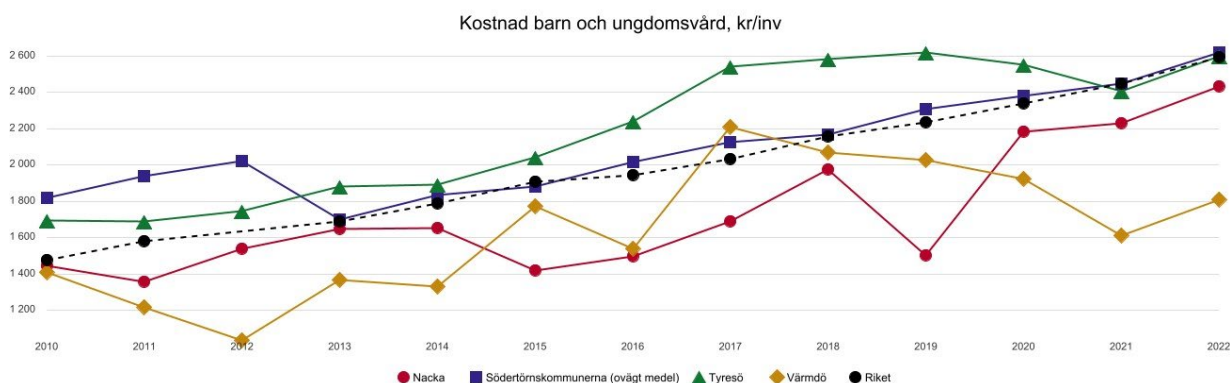
I Tyresö har vi inte i skyddat boende längre tid än nödvändigt samt att vi tidigt börjar arbeta med att hitta alternativa lösningar till placering. Vi har egna

jourlägenheter, arbetar med att utveckla boendekedjan vad det gäller våld i nära relationer samt samarbete med andra kommuner i landet.

2.5 Social barn- och ungdomsvård

Nedan visas den totala kostnaden för barn- och ungdomsvården per invånare och över tid.

Trenddiagram från Kolada: Kostnad barn och ungdomsvård, kr/inv. (N33001)

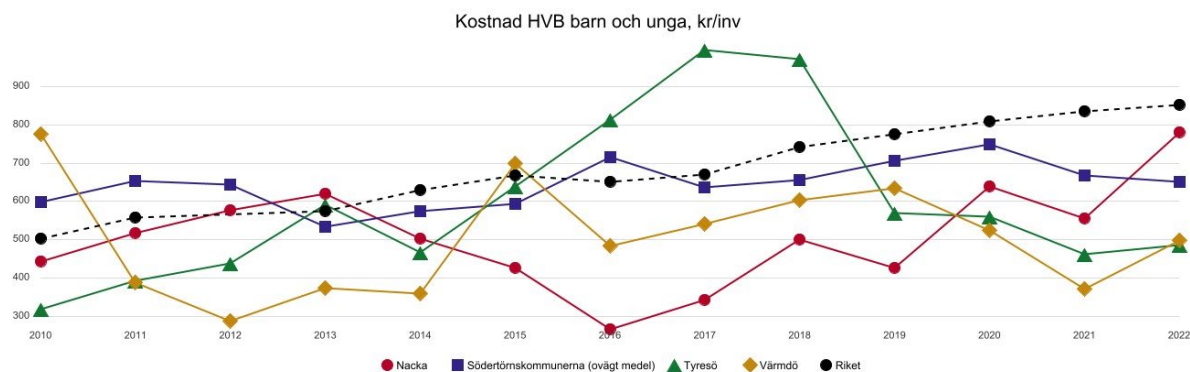

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för barn och ungdomsvård, dividerat med antal invånare i kommunen den 31/12. Avser vård och stöd som socialtjänsten ger till barn och ungdomar 0-20 år i form av vård på hem för vård eller boende (HVB), familjehem, individuellt behovsprövad öppenvård och övriga öppna insatser. Kostnader för den utredningsverksamhet som ligger till grund för insatserna redovisas inom respektive delverksamhet. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag.

I Tyresö har den totala kostnaden för social barn- och ungdomsvård ökat över tid fram till 2019 och varit högre än motsvarande kostnad i jämförande kommuner och i riket. Sedan 2019 har kostnaden minskat fram till 2021 för att därefter öka något. Kostnaden ligger på ungefär samma nivå som Södertörnskommunerna och riket men något högre än Nacka och Värmdö. Ensamkommande barn och ungdomar finns inte med i denna statistik.

2.5.1 Kostnadsutveckling placeringar i HVB-hem

Trenddiagram från Kolada: Kostnad HVB-hem barn och unga, kr/inv. (N33007)

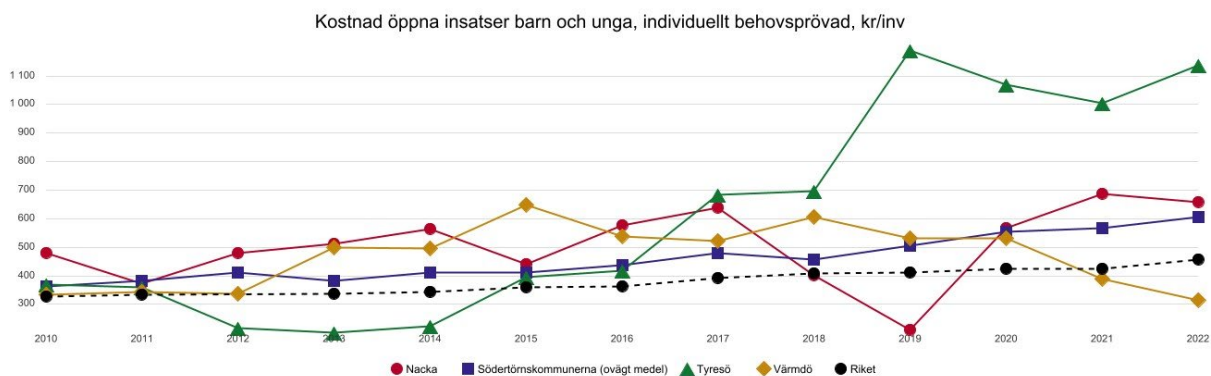

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för HVB för barn och unga, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser placeringar med stadigvarande dygnetruntvistelse på hem för vård eller boende (HVB) enligt SoL respektive LVU som drivs av kommun, bolag, förening, samfällighet etc. Här ingår också de särskilda ungdomshemmen med Statens institutionsstyrelse (SiS) som huvudman. Även placeringar i familjehem med tillstånd för HVB samt stödboende redovisas här. Här redovisas även lokalkostnader som har uppstått utan att verksamhet har bedrivits i lokalerna. Om någon familjemedlem varit placerad tillsammans med ett barn/ ungdom redovisas kostnaden för familjemedlemmen här. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag.

Tyresö har sedan 2017 en minskad kostnad per invånare för placeringar i HVB-hem. 2022 hade Tyresö lägsta kostnader för placeringar i HVB-hem jämfört med övriga jämförelsegrupper. Till exempel var snittet för riket 852 kronor per invånare 2022. Tyresös snitt samma år var 485 kronor per invånare, en skillnad på 367 kronor. Orsaken till denna utveckling är att personalsituationen har varit förhållandevis stabil sedan 2018 och att ett arbete med att hitta alternativ till HVB-placeringar genom lösningar på hemmaplan och placeringar i arvoderade familjehem har genomförts

Kostnadsutveckling individuellt behovsprövad öppenvård barn och unga

Trenddiagram från Kolada: Kostnad öppna insatser barn och unga, individuellt behovsprövad, kr/inv. (N33010)

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för öppna insatser barn och unga, individuellt behovsprövad, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser individuellt beslutade öppen vård-, stöd- och behandlingsinsatser enligt SoL respektive LVU t.ex. i form av kontaktperson, personligt stöd eller strukturerade öppenvårdsprogram. Klienterna är i det senare fallet inskrivna i verksamheten. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag

I den individuellt behovsprövade öppenvården ingår individuellt beslutade öppenvård-, stöd- och behandlingsinsatser enligt SoL respektive Lagen om vård av unga, LVU.

Under perioden 2016 till 2019 skedde en kraftig ökning av placeringar i behandlingsskolor, vilket bidrog till en kostnadsökning för motsvarande period. Åtgärder har vidtagits och det kombinerat med öppnande av en lärstudio med behandling inom kommunen har bidragit till att fler barn och unga har kunnat erbjudas stöd på hemmaplan och att kostnaden för behandlingsskolor har minskat sedan 2019 för att sedan öka något det senaste året.

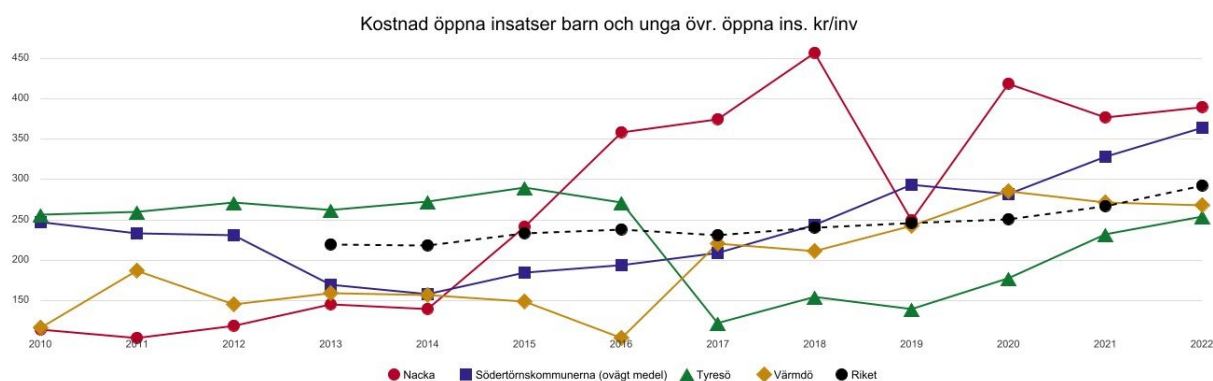
Tyresö har dock fortfarande jämfört med andra kommuner ett stort antal placeringar i behandlingsskolor, vilket gör att kostnaden inom denna kategori ligger på en mycket högre nivå än jämförande kommuner och riket i stort. Det är framförallt barn med svår autism som placeras i behandlingsskola när skolan

har uttömt sina resurser och familjen har ett stort behov av stöd. Samarbete med barn- och utbildningsförvaltningen pågår kring detta.

Tyresös kostnader för öppna insatser överstiger 2022 vida jämförelsegruppernas. Störst är skillnaden mellan Tyresö (1005 kr/inv.) och Värmdö (314 kr/inv.). Snittet i riket var samma år 458 kr/inv.

2.5.2 Kostnadsutveckling öppna insatser barn och unga

Trenddiagram från Kolada: Kostnad öppna insatser barn och unga övriga öppna insatser, kr/inv. (N33011)

Beskrivning: Bruttokostnad minus interna intäkter och försäljning till andra kommuner och regioner för öppna insatser barn och unga övr. öppna ins, dividerat med antal invånare totalt 31/12. Avser öppna insatser som ges till barn och ungdomar utan individuellt beslut och utan krav på inskrivning. Exempel är ungdomsmottagningar/ ungdomscentrum, familjecentraler, föräldragrupper, öppna träfflokaler och övrig riktad verksamhet. Här redovisas även bidrag till föreningar och organisationer, t.ex. nattvandrare. Avser samtlig regi. Källa: SCB:s Räkenskapsammandrag.

Trots en hög ambitionsnivå ligger kommunens kostnad för öppna insatser på en lägre kostnadsnivå jämfört med både jämförelsegrupperna och riket.

Tyresös kostnad 2022 för öppna insatser barn och unga var 254 kr/inv., följt av Värmdö (268 kr/in.), riket (293 kr/inv.), Södertörnskommunerna (365 kr/inv.) och Nacka 390 kr/inv.).

Ett politiskt beslut togs hösten 2021 att förstärka de öppna insatserna genom att utöka fältassistenterna med två tjänster och utöka skolsociala teamet (mobila teamet) med två tjänster.

Ungdomsmottagningens kuratorer, 2,5 tjänst, som tidigare tillhört regionen togs över av kommunen januari 2022.

3 Slutsatser 2022

Nettokostnadsavvikelsen för IFO har minskat successivt sedan 2018 men gått upp lite senaste året och ligger 2022 på 10 procent, vilket är högre än övriga Södertörnskommuner (0,5) samt Nacka (-5,3) och Värmdö (-3,5).

Anledningen till att Tyresö fortfarande har en positiv nettokostnadsavvikelse kan sammanfattningsvis förklaras av:

Generös öppenvård inom missbruksvården

- Tyresös högre kostnader för missbruk och beroendevård kan härledas till kostnadsposten öppenvård. Tyresö ger ett långtgående stöd för målgruppen inom ramen för öppenvård. Stödet omfattar även boendestöd, kontaktperson och daglig sysselsättning. Tyresö erbjuder även alla medborgare gratis öppenvård utan biståndsbeslut från kommunen. Öppenvården erbjuder även anhörigstöd. Genom att göra öppenvården lättillgänglig bedömer förvaltningen att behovet av inneliggande behandling minskar.
- Tyresö har även valt att ha en boendekedja för hemlösa vuxna personer med beroendeproblematik istället för att, som flera andra kommuner, ge stöd i form av tillfälligt boende inom försörjningsstödsenheten.
- Personer med samsjuklighet utgör en relativt stor del av vuxnenhetens målgrupp. Dessa behålls i hög utsträckning inom vuxnenheten istället för att föras över till socialpsykiatri eller LSS. Kostnader inom dessa områden redovisas inom funktionsnedsättning och LSS i Koladas jämförelser.

Lågt ekonomiskt bistånd innebär en lägre nettokostnad för IFO

- Boendetrappa och höga ambitioner inom missbruksvården innebär lägre kostnader inom försörjningsstödet. Det i sin tur påverkar kommunens nettokostnad då försörjningsstödet är en dominerande

variabel i nettokostnaden. En kommun med lågt försörjningsstöd, som Tyresö, bedöms ha en relativt låg nettokostnad för verksamhetsområdet jämfört med en kommun med högt försörjningsstöd.

Fler placeringar i behandlingsskolor än flertalet andra kommuner

- Tyresö har fler placeringar i behandlingsskolor än vad som är norm i andra kommuner. Det medför höga kostnader inom kategorin individuellt behovsprövad öppenvård för barn och unga.
- I övrigt har Tyresö inga höga kostnader för barn- och ungdomsvården jämfört med liknande kommuner, trots höga ambitioner.